

УДК 614.258:615.015.32

Л.П. Гуцол

ОЦІНКА ДУМКИ МЕДИЧНОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ ЩОДО МІСЦЯ ТА РОЛІ ГОМЕОПАТІЇ В СУЧАСНІЙ МЕДИЧНІЙ ДОПОМОЗІ

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова,
м. Вінниця, Україна

e-mail: drhutsol@ukr.net

Резюме: За результатами проведеного медико-соціологічного дослідження показано, що на думку представників медичної громадськості метод гомеопатії є достатньо ефективним і повинен ширше використовуватися для підвищення ефективності та якості медичної допомоги. За досвідом лікарів, які взяли участь у цьому дослідженні, метод гомеопатії є ефективним видом надання медичної допомоги різним віковим групам населення, перевагою якого є відсутність побічних дій та натуральний склад ліків, що надзвичайно актуально сьогодні.

Ключові слова: якість медичної допомоги, ефективність медичної допомоги, соціологічне дослідження, метод гомеопатії.

Вступ. Питання охорони здоров'я (ОЗ) сьогодні в світовому масштабі піднесено до найбільш пріоритетних (2008), що вимагає пошуку ефективніших моделей національних систем ОЗ¹⁴. Крім того, ВООЗ визначила пріоритетність категорії якості в політиці систем ОЗ всіх країн^{1,3,4}.

Відповідно до Конституції України, Концепції розвитку ОЗ населення України (2000) та інших стратегічних документів державного рівня забезпечення доступності, безпеки і якості медичної допомоги (ЯМД) є одним із найважливіших напрямів удосконалення системи ОЗ населення нашої країни.

Водночас, нова концепція ВООЗ щодо якості системи ОЗ має на меті перехід від моделі орієнтованої на хворобу, до холистичного (цілісного) підходу до вирішення проблем пацієнта^{3,5}.

У зв'язку з вищенаведеним, нашу увагу привернула гомеопатія як метод надання медичної допомоги (МД) різним категоріям і групам населення, основним принципом якого є цілісний (холистичний) підхід до організму людини та лікування її хвороб.

Наш науковий інтерес до вивчення рівня та ефективності гомеопатичної допомоги також зумовлений тим, що ні в міжнародних, ні в вітчизняних фундаментальних дослідженнях проблем забезпечення ЯМД^{7,8,9,13,17} питання інтеграції гомеопатичного методу в систему організації та надання МД з метою підвищення її

ефективності й якості розглянуто не було.

Разом із цим ВООЗ, низка зарубіжних та вітчизняних вчених підкреслюють доцільність ширшого використання гомеопатії у сучасній медичній практиці зважаючи на безпечність, ефективність та економічну доступність гомеопатичних лікарських засобів (ЛЗ)^{2,3,5,6,10,12,15,16,18}.

Мета дослідження – вивчити думку респондентів – представників медичної громадськості – щодо гомеопатії як методу надання МД різним категоріям і групам населення.

Матеріали та методи дослідження. Для проведення цього соціологічного дослідження була розроблена програма, яка включала етапи визначення об'єкта і предмета дослідження, визначення генеральної сукупності та формування репрезентативної вибірки, розробку інструменту дослідження (анкети)¹¹, його апробацію і корекцію, збір, обробку та аналіз даних, оцінку результатів дослідження.

Методом збору даних було безповоротне вибіркоче анонімне письмове опитування (кожен респондент заповнював анкету лише 1 раз).

Дослідження проведено з використанням системного підходу і системного аналізу, а також медико-статистичного методу.

Анкетування медичних працівників проводилось за місцем роботи. Результати, отримані від респондентів, ґрунтувалися на їх власному сприйнятті ситуації та досвіді. Загалом було опрацьовано 815 анкет представників медичної громадськості (табл. 1).

Таблиця 1. Розподіл респондентів за спеціальністю, місцем проживання, віком і стажем роботи

Категорія респондентів	Місто	Обсяг вибірки, кількість осіб	Середній вік, роки	Середній стаж за спеціальністю, роки
Організатори ОЗ	Київ	213	49,8±0,54	22,6±0,62
Лікарі	Київ	139	42,6±0,89	15,7±0,81
Лікарі-інтерни	Вінниця	85	25,0±0,13	–
Організатори фармації	Київ	105	47,2±0,86	21,9±0,91
Провізори, фармацевти	Київ	273	42,9±0,78	17,3±0,75
Разом		815		

Зокрема, об'єктом дослідження стала думка респондентів – організаторів ОЗ (керівників і заступників керівників 124 закладів ОЗ (ЗОЗ), які знаходяться в підпорядкуванні Департаменту ОЗ та управлінь ОЗ районних в місті Києві державних адміністрацій) щодо гомеопатії як методу профілактики і лікування, необхідності викладання методу гомеопатії на базовому і післядипломному етапах навчання лікарів³. Отримано 235 анкет, з яких відібрано і опрацьовано 213 якісно заповнених анкетних протоколів.

Ще одним об'єктом дослідження була думка респондентів – організаторів фармації (керівників і заступників керівників 112 аптек, які знаходяться в підпорядкуванні Комунального підприємства (КП) «Фармація» м. Києва) щодо методу гомеопатії. Було отримано 110 анкет, з яких відібрано і опрацьовано 105 якісно заповнених.

Наступним об'єктом цього дослідження стала думка респондентів – лікарів. Місце проведення дослідження – м. Київ, Київська міська клінічна лікарня №1, Київська міська дитяча клінічна лікарня №2 та Київська міська шкірно-венерологічна лікарня. В ході цього дослідження було отримано 147 анкет, з яких відібрано та опрацьовано 139 якісно заповнених.

Об'єктом даного медико-соціологічного дослідження також стала думка провізорів і фармацевтів. Місце проведення дослідження – м. Київ, мережа аптек КП «Фармація». Отримано 285 анкет, з яких відібрано і опрацьовано 273 якісно заповнених.

Дизайн наступного кроку нашого дослідження характеризувався такими параметрами: об'єктом дослідження була думка респондентів – лікарів-інтернів⁵; місце проведення дослідження – м. Вінниця – Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова. Отримано 93 анкети, з яких відібрано та опрацьовано 85 якісно заповнених. Найбільші групи цієї категорії респондентів склали лікарі-інтерни 2-го року навчання за спеціальностями загальна практика – сімейна медицина (20 осіб) та внутрішні хвороби (27 осіб).

Результати дослідження та їх обгово-

рення. Аналіз результатів медико-соціологічного дослідження проведеного серед представників медичної громадськості показав, що переважна більшість (89,2±2,1%) організаторів ОЗ (м. Київ) не вважають стандартну фармакотерапію (ФТ) єдиним необхідним методом лікування³. При цьому, 63,7±3,5% респондентів пропонують для підвищення ефективності та ЯМД використовувати метод гомеопатії. Понад ½ респондентів (57,3±3,4%) вважають необхідним включити метод гомеопатії у стандарти лікування хронічних захворювань.

За власним досвідом вважають метод гомеопатії високоефективним 5,5±2,0% організаторів ОЗ (м. Київ), ефективним – 78,0±3,7%, не-ефективним – 11,8±2,9% респондентів. При цьому, 24,9±3,0% респондентів зазначили, що найчастіше відмічають ефективність гомеопатії при лікуванні дітей, а 17,4±2,6% респондентів стверджують, що ефективність гомеопатії не залежить від віку пацієнтів.

За результатами цього дослідження найбільшу ефективність методу гомеопатії організатори ОЗ (м. Київ) зазначають при використанні його з метою профілактики (37,6±3,3%). При лікуванні гострих захворювань ефективність методу гомеопатії відзначили 12,2±2,2% цих респондентів. При лікуванні хронічних захворювань дані респонденти спостерігали ефективність методу гомеопатії частіше при патології органів дихання, шлунково-кишкового тракту, алергічних захворюваннях, патології ЛОР-органів і нервової системи. При цьому, 53,0±3,4% організаторів ОЗ (м. Київ) підкреслили відсутність побічних ефектів (ПЕ) при застосуванні гомеопатичних ЛЗ.

Достовірна більшість опитаних організаторів ОЗ (м. Київ) (61,0±3,3%) вважає за необхідне викладання гомеопатії студентам вищих медичних навчальних закладів. Також більшість учасників дослідження (56,8±3,4%) висловились за доцільність викладання гомеопатії на курсах/циклах спеціалізації та тематичного удосконалення лікарів. Разом із тим, 37,6±3,3% організаторів ОЗ (м. Київ) вважають за потрібне введення спеціальності «лікар-гомеопат» до переліку лікарських спеціальностей МОЗ України.

Як показали результати нашого дослідження, організатори фармацевтичної організації вважають, що для підсилення результативності стандартної ФТ корисним є використання гомеопатії (74,4±4,9% респондентів, $p < 0,001$), а також інших альтернативних методів (23,1±4,8% респондентів). Причини необхідності використання альтернативних методів лікування, зокрема гомеопатії, для надання МД, зазначені респондентами, відображено на рис. 1.

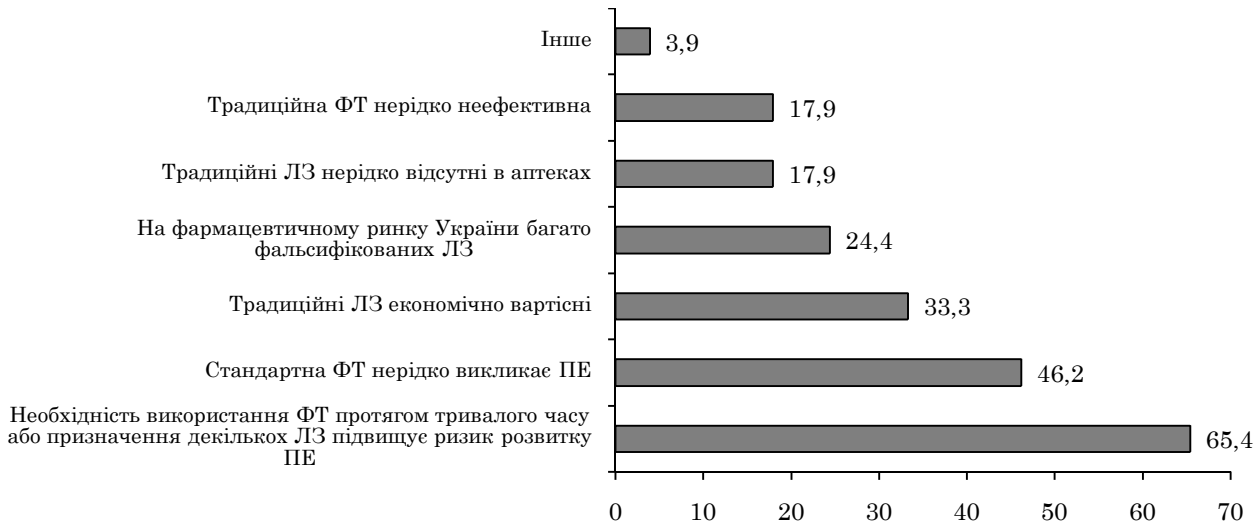

Рис. 1. Оцінка організаторами фармацевтичної організації причин необхідності використання альтернативних методів лікування, зокрема гомеопатії, для надання МД

Виявилось, що 62,6±4,1% лікарів, які взяли участь у дослідженні, мають досвід застосування методу гомеопатії. Із них 88,5±3,4% вважають цей метод ефективним, а 2,3±1,6% – високо-ефективним ($p < 0,001$). Неефективним його вважає 9,2±3,1% опитаних нами лікарів (рис. 2).

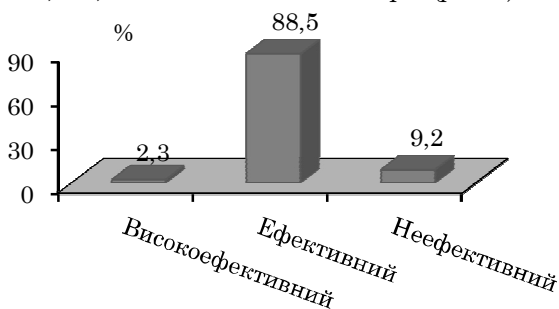

Рис. 2. Оцінка респондентами-лікарями ефективності методу гомеопатії

Щодо переважної ефективності методу гомеопатії у різних вікових групах населення за даними нашого дослідження 42,5±5,3% лікарів зазначають його найбільшу ефективність при лікуванні дітей ($p < 0,001$), а 17,2±4,0% і 12,6±3,6% респондентів відповідно вважають, що гомеопатія частіше ефективна у дорослих осіб молодого віку і дорослих осіб середнього віку. Натомість, 32,2±5,0% респондентів зазначили, що ефективність цього методу не зале-

жить від віку пацієнтів. Водночас, 8,1±2,9% і 1,2±1,1% опитаних відповідно вважають, що гомеопатія частіше ефективна у людей похилого та старечого віку (табл. 2).

Проведене нами раніше опитування лікарів-інтернів⁵ дозволило встановити, що достовірно більша кількість (63,5±5,2%) цих респондентів призначають своїм пацієнтам гомеопатичні ЛЗ, що свідчить, на наш погляд, про достатньо високу популярність цього методу сьогодні як серед пацієнтів, так і серед лікарів. Мотивацією до призначення цих ЛЗ є, за даними, отриманими у ході дослідження, в першу чергу, такі чинники як натуральний склад гомеопатичних ЛЗ та бажання пацієнтів лікуватися ліками природного походження.

Переважна більшість лікарів-інтернів (85,2±4,8%) вважають гомеопатію ефективним методом надання МД. При цьому, 42,3±5,4% опитаних лікарів-інтернів вважають за необхідне введення спеціальності «лікар-гомеопат», 58,8±5,3% цих респондентів зазначають, що гомеопатична допомога повинна надаватися у центрах первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД). Також, більше ½ респондентів висловлюються за необхідність надання гомеопатичної допомоги і в стаціонарах.

Таблиця 2. Розподіл респондентів за думкою щодо переважної ефективності методу гомеопатії у різних вікових групах населення

Вікові групи населення	Кількість респондентів	% ± m
Діти	37	42,5±5,3%
Дорослі особи молодого віку	15	17,2±4,0%
Дорослі особи середнього віку	11	12,6±3,6%
Люди похилого віку	7	8,1±2,9%
Люди старечого віку	1	1,2±1,1%
Не залежить від віку	28	32,2±5,0%

Високу ефективність методу гомеопатії підкреслили понад 30% провізорів і фармацевтів КП «Фармація» м. Київ. Водночас, більше 60% цих респондентів вважають метод гомеопатії ефективним. Понад 80% провізорів і фармацевтів КП «Фармація» м. Київ зазначили необхідність викладання гомеопатії

студентам вищих медичних навчальних закладів, а також на етапі післядипломної освіти лікарів та провізорів. Більше ½ опитаних провізорів та фармацевтів вважають за необхідне введення спеціальності «лікар-гомеопат».

Висновки:

1. За результатами нашого соціологічного дослідження встановлено, що на думку представників медичної громадськості метод гомеопатії є достатньо ефективним і повинен ширше використовуватися для підвищення ефективності та якості медичної допомоги (57,3±3,4% організаторів охорони здоров'я і 81,9±3,8% організаторів фармації висловились за необхідність введення гомеопатичних лікарських засобів до стандартів лікування хронічних захворювань).
2. За досвідом лікарів, які брали участь у нашому дослідженні, метод гомеопатії є ефективним видом надання медичної допомоги різним віковим групам населення, перевагою якого є відсутність побічних дій та натуральний склад ліків.
3. Результати проведеного дослідження наводять на думку про те, що використання методу гомеопатії може у значній мірі

сприяти підвищенню ефективності, якості, безпечності та доступності медичної допомоги різним групам населення. Підвищення ефективності та якості медичної допомоги шляхом застосування методу гомеопатії на усіх рівнях її надання вимагає системних управлінських рішень та відповідних науково-обґрунтованих заходів щодо їх реалізації.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні вітчизняного і міжнародного досвіду щодо організаційних форм застосування методу гомеопатії для підвищення ефективності та якості надання медичної допомоги, а також науковому обґрунтуванні інтеграції гомеопатичної допомоги в функціонально-організаційну модель вітчизняної системи охорони здоров'я на сучасному етапі її реформування.

Література:

1. *Вороненко Ю.В.* Реформування охорони здоров'я: успіхи і перешкоди / *Ю.В.Вороненко, Н.Г.Гойда* // Сучасні медичні технології. – 2013. – №2 (18). – С.24-26.
2. *Гарник Т.П.* Сучасний розвиток гомеопатії як методу комплементарної та альтернативної медицини / *Гарник Т.П., Козименко Т.М., Кіркільєвська Л.М.* // Фітотерапія. Науково-практичний часопис. – 2008. – №2. – С. 3-8.
3. *Гойда Н.Г.* Стан і перспективи розвитку гомеопатичної допомоги в Україні / *Н.Г.Гойда, Л.П.Гуцол* // Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація. – 2013. – №2. – С. 106-112.
4. *Горачук В.В.* Управління якістю медичної допомоги в закладі охорони здоров'я / *В.В.Горачук.* – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2012. – 212 с.
5. *Гуцол Л.П.* Эффективность и перспективы развития гомеопатии: мнение врачей-интернов / *Л.П. Гуцол, Е.Н. Гуцол* // Гомеопатия и фитотерапия. – 2014. – №1 (43). – С. 3-7.
6. *Корпачев В.В.* Фундаментальные основы гомеопатической фармакотерапии / *В.В. Корпачев.* – К.: Четверта хвиля, 2005. – 296 с.
7. *Лехан В.М.* Стратегія розвитку охорони здоров'я: Український вимір / *В.М. Лехан, Г.О. Слабкий, М.В. Шевченко.* – К., 2009. – 49 с.
8. *Матюха Л.Ф.* Медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.02.03 «Соціальна медицина», 14.01.38 «Загальна практика-сімейна медицина» / *Л.Ф. Матюха.* –

- Київ, 2011. – 32 с.
9. *Мойсеєнко Р.О.* Медико-соціальне обґрунтування оптимізації системи надання медичної допомоги дітям і матерям: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.02.03 «Соціальна медицина» / *Р.О. Мойсеєнко*. – Київ, 2013. – 32 с.
 10. *Мошчич А.П.* Гомеопатия и государственная система здравоохранения (обзор некоторых международных основополагающих аспектов взаимоотношений) / *А.П. Мошчич, В.А. Туманов* // Український гомеопатичний щорічник. – 2007. – Т. 10. – С. 56-62.
 11. Організація соціологічних опитувань пацієнтів, їх представників і медичного персоналу в закладах охорони здоров'я: методичні рекомендації / *В.В. Горачук, Ю.В. Вороненко, Н.Г. Гойда* [та ін.]. – Київ, 2012. – С. 22.
 12. *Песонина С.П.* Научное обоснование развития гомеопатической помощи населению российской федерации: автореф. дис. на соиск. уч. степени д-ра мед. наук: спец. 14.00.33 «Общественное здоровье и здравоохранение» / *С.П. Песонина*. – СПб., 2007. – 42 с.
 13. *Пінчук І.Я.* Медико-соціальне обґрунтування системи надання допомоги населенню похилого віку з вадами психічного здоров'я: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра мед. наук: спец. 14.02.03 «Соціальна медицина» / *І.Я. Пінчук*. – Київ, 2011. – 32 с.
 14. Таллиннская хартия: системы здравоохранения для здоровья и благополучия // Европейская министерская конференция ВОЗ по системам здравоохранения, Таллинн, Эстония, 25-27 июня 2008 г. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.euro.who.int>
 15. *Чекман І.С.* Гомеопатія і наномедицина: спільне та особливості / *І.С. Чекман, О.П. Мошчич, В.Я. Антонченко* [та ін.] // Фармакологія та лікарська токсикологія. – 2013. – №2 (33). – С. 21-25.
 16. *Nicolai T.* Homeopathy as a part of Integrative Medicine – Political developments / *T. Nicolai* // The 64th Congress of Liga Medicorum Homeopathica Internationalis, Warszawa, Poland, 26-30 August 2009. – Warszawa, 2009. – P. 29.
 17. *Ovretveit J.* Каковы оптимальные стратегии управления качества стационарной помощи? Доклад сети фактических данных по вопросам здоровья. [Электронный ресурс] / *J. Ovretveit*; ЕРБ ВОЗ. – Копенгаген, 2003. – 33 с. – Режим доступа: <http://www.euro.int/document/e82995r.pdf>
 18. WHO traditional medicine strategy: 2014–2023. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.who.int/medicines/publications/traditional/trm_strategy14_23/en/

УДК 614.258:615.015.32

ОЦЕНКА МНЕНИЯ МЕДИЦИНСКОЙ ОБЩЕСТВЕННОСТИ ОТНОСИТЕЛЬНО МЕСТА И РОЛИ МЕТОДА ГОМЕОПАТИИ В СОВРЕМЕННОЙ МЕДИЦИНСКОЙ ПОМОЩИ

Л.П. Гуцол

Винницький національний медичний університет ім.Н.И.Пирогова, г. Винниця, Україна

Резюме: По результатам проведенного социологического исследования показано, что по мнению представителей медицинской общественности метод гомеопатии является достаточно эффективным и должен шире использоваться для повышения эффективности и качества медицинской помощи. По опыту врачей, которые приняли участие в этом исследовании, метод гомеопатии является эффективным видом оказания медицинской помощи различным возрастным группам населения, который выгодно отличается отсутствием побочных эффектов и натуральным составом лекарств, что чрезвычайно актуально сегодня.

Ключевые слова: качество медицинской помощи, эффективность медицинской помощи, социологическое исследование, метод гомеопатии.

UDC 614.258:615.015.32

EVALUATION OF HEALTH CARE PROVIDERS' OPINIONS CONCERNING THE PLACE AND ROLE OF HOMEOPATHY IN CURRENT HEALTH CARE

L.P. Hutsol

Pirogov Vinnytsia National Medical University, Vinnytsia, Ukraine

Summary: The results of the sociological research prove that, according to health care providers' opinions, homeopathy is quite effective and it should be used widely to improve the efficiency and quality of health care. The physicians participated in this study consider the method of homeopathy an effective form of medical care for various age groups, its most essential advantage being the absence of side effects and natural composition of drugs.

Keywords: quality of health care, effectiveness of health care, sociological study, method of homeopathy.

Надійшла до редакції 13.12.2014 р.

ISSN 2070-3112

«Клінічна фармація, фармакотерапія та медична стандартизація»

2014, №3-4